

PUNKT (210) *sb m*

-kt(-) (164), -ct(-) (21).

sg N punkt (34). $\diamond$ *G punktu* (30), *punkta* (11); -u *MurzHist, MurzOrt, GrzegRóżn* (2), *GórnDworz, ActReg, GostGospSieb, JanNKar* (4), *SarnStat* (3), *SkarKaz, CiekPotr*; -a *BielKron, Mącz, CzechRozm*; -u : -a *GrzepGeom* (14 : 8). $\diamond$ [*D punktowi.*] $\diamond$ *A punkt* (28). $\diamond$ *I punktem* (15); -em (12), -(e)m (3). $\diamond$ *L punkcie* (23), *punktce* (5) [*w tym zapis: punctie* (1)]; *punktce MurzNT, JanNKar* (2), *SarnStat*; *punktce* : *punktce GórnDworz* (5:1). $\diamond$ *pl N punkty* (8) [*w tym zapis: -ti* (5)] *GlabGad* (3), *BielKron, Mącz, ActReg, Calep, SarnStat*, *punkta GrabPospR* (2). $\diamond$ *G punktów* (8); -ów (4), -(o)w (4). $\diamond$ *D punktóm* (1). $\diamond$ *A punkty* (6) [*w tym zapis: -ti* (1)]. $\diamond$ *I punktami* (4) *Mącz, CzechRozm, JanNKar* (2), *punkty* (1) *Calep* [*zapis: -ti*]. $\diamond$ *L punktciéch* (28), *punktciéch* (2), *punktach* (2); *punktciéch Mącz, ActReg*; *punktach WujNT*; *punktciéch* : *punktach SarnStat* (28:1); ~ -éch (26), -ech (2), -(e)ch (2); -éch : -ech *SarnStat* (26:2). $\diamond$ *skrótý* (2).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XIX w.

1. *geom. Najprostsza figura geometryczna niemająca wymiarów; minimum Cn* [*punkt u matematyków – punctum est quod magnitudine nullam habet Cn*] (51) : PVNKT ieft/ który nie może być rozdzielón ná części. *Linea* ieft/ co fy e ná Punkty dzieli. [...] Albo ták. PVnkt ieft/ który niema žádný dłu-gości/ áni ízérokości/ áni miążlzości. *GrzepGeom C*; *Linea* tho iedno ma/ że ieft długa. Punkt niema nic. [...] *Linea* profta ieft/ która od Punktá/ od którego fy e poczyna/ idzie równo do drugiego Punktá/ w który fy e kóńczy/ nic fy e ná ftronę nie vchyláiac. *GrzepGeom Cv*; Okrągła *Linea* ieft/ która wkoło idąc/ przychodzi do tegóz Punktu/ od którego fy e poczęła. *GrzepGeom C2*; Abowiem mieyfce które ieft około tego Punktá/ przez który przechodzą Linié/ cztériemi fy e kąty profteimi wypełnia *GrzepGeom C4*; A punkt który ieft we śrzodku Kołá/ zową ij *Centrum*. *GrzepGeom D3v, Cv, C2* [2 r.], *C3v, C4, C4v* [3 r.] (22).

W połączeniu z literą oznaczającą [*zawsze: punkt + litera*] (24): Potym Cérkiel przeftaw z punktu a. ná punkt b. potym ftoiac iednym kóńcem Cérklá ná punktcie b. rozdziel drugim kóńcem po obu ftronách liniéy óny fztuki kołá którés nákréslił *GrzepGeom C4v*; Dla téy tedy przyczyny/ káth co ieft v punktu d. y káth co ieft v punktu b. musí być ieden drugiemu równy. *GrzepGeom Qv, D* [6 r.], *N3v, N4* [2 r.], *N4v* [2 r.], *O2* [4 r.] (24).

W połączeniu szeregowym (1): Niechay będzie Klin iáki który literámi przezowiem a.b.c. bo tu będzie w ftytko/ ták Linié/ ták Punkty/ ták téz Figury/ literámi przezywác. *GrzepGeom E*.

Wyrażenie: »śrzedni punkt« = *środek geometryczny* [*szyk 3:1*] (4): Trzywęgláfta Figurá dwoiáka/ o iednym śrzednim punktcie/ QUINCVNCEM czyni tákowá Figurá. *OrzQuin H3v, I*; Iedno że thu dłuza [*w kole*] nie ieft po dwu ftronu/ ále tylko po iedný: ábowiem po iedný ftronie ieft *Circumferentia*, á po drugiey niemálfz nic iedno *Centrum*, to ieft/ Punkt śrzedni. *GrzepGeom H4v, D3v*.

2. *Mała okrągła plamka; coś, co wygląda jak mała okrągła plamka, kropka* (3) :

Szeregi: »punkt albo kropia« (1): Cemu [!] ludziem czałem bywaią na paznochciach białe punkti albo kropie iakobi iagły. *GlabGad D5*.

»punkt a(1)bo miestece« (2): Białe puncki [!] abo miestcza na paznochtach mgłóć fercza znamionią *GlabGad* P4, D5.

3. Znak pisarski, także kropka; apex *Mącz*, *Cn* [kropka pisarska, *puncik* – *punctum Cn*] (42) :

a. Znak interpunkcyjny; positura *Cn* (16) : (*nagl*) Obładzenie słow niektorych w tych Księgach. (–) Ná niektorych mieyfcach punkty źle kładźione/ y littery odmienione/ miásto v kładźiono ypřylon takie y/ trzeba lie domyślác *BielKron* Mmmm2; Abowiem Perfoná y punct włożony od nich w Kredu miedzy tym słowem/ Bog/ y Oćiec/ tego iednego Bogá rozdziela/ ták iáko onych Trzech ktorzy są iednego Bořtwá/ w iedno zlewa. *GrzegRóżn* [L2]v, H3v [3 r.], [L4]; Iż mowię te^{go} Bogá prawdziwym názwał: tedy tu punkt vczyniwłzy taki. rzeczy nieľkończoney: przyznawa też to y řynowi iego/ w ktorzym iestelmy: iż też y on prawdziwym iest. Y tákże też punktem/ tho rzeczy řwey o Synu Bořym práwdziwym wtrącenie/ zámyka: á tám dopiero rzecz zácźetá o oycu kończy mowiac: Ten iest prawdziwy Bog y řywot wieczny. A gdyby to miał był řynowi przyczytác/ tedyby przed řłowy tymi/ ten iest prawdziwy Bog. punktá tákíe^{go}. nie kładł *CzechRozm* 63v-64; Zgánilęs moię Dialektykę y Grámmátykę/ á řam też tegořz/ y Ortográfięy vřywařz/ á punktámi tymi rzecz řwá ozdobić chceřz *CzechRozm* 64, **7; Interpunctus – Punkti rozdzieloni. Interpunctum – Rozdziáľ przez punkti. *Calep* 554a.

Wyrażenie: »punkt interrogacyjnej« = *znak zapytania* (1): [*uwaga erratowa:*] Mowię ták, ma być bez punktu interrogatęy. *CiekPotr* 91.

Szereg: »punkt a (abo) kreska« (2): Dispungo, Rořpycham/ przekriřzam/ to yeřt punktámi á kryskámi pokryřzam. *Mącz* 331d; Ty czymbyřs rzeczy řwey podpárl niemáľz oprocz domyřľu řwe^{go}/ á wyvodu filozowřkiego/ z tych dwu řłówek Ten á On zmyřłonych: Ia zářię/ mam zá řobá wiele piřmá ř. Y to řámo mieyřce/ wedle rozłozenia punktow ábo krefek/ ktorzymi iest rozdzielone/ iest mi ná pomocy. *CzechRozm* 63v.

b. Znak diakrytyczny (24) : Wokáľiřzami zowá ototy/ a e i o v y/ choc řpunctem choc přes punctu piřané *MurzOrt* Bv; dź idź/ iędź/ śiáďź/ źoładź/ Od ć řpunctem máľo różné/ iedno iřz niemowięmy/ icie/ ale idzie/ icie ale iedzie *MurzOrt* Bv, B [3 r.]; Apices literarum, Wierzchy v liter/ á punkti náđ literámi/ roznořć známionuyące. *Mącz* 12b; O tym/ řz/ powiedźiałem przy literze/ c/ řebym wolaľ áby řie tákże z punktem znáczyľo, ták s' / *JanNKar* F3, E2 [2 r.], E2v [2 r.], F2v, Gv.

W połączeniu szeregowym (1): Nie řeby máľo było ná owych literách dwudźiętu y trzech, ále [...] owé są główné, y które řadnégo ięzyká nie wiáźą, áby řobie wedle niego bądź co przydáć bądź co wiáć z nich kto niemógł, iáko y řámi áccentámi, punktámi, y diphtongámi [*Grekwie i Łacinnicy*] przydáli. *JanNKar* C3v.

Wyrażenie: »punkt miázy« = *kropka nad literą* [szyk 5:3] (8): Ia zářię mowiac o tych literách, to wprzód powięm: ře są niktóřzy, á wiele tákich, co mimo to dwoie/ cc/ y mimo cz/ tákíe, vřywaiaľ ielcze punktu miáźégo náđ cz/ ták cz/ niewięm dla czego *JanNKar* E2; Ná różnořć tedy syllab, trzeba áby było dzytá Polřkié troiákié: iedno prořtę bez kręřki, dla řłowá/ więdz, y temu podobnych: drugié dla řłowá/ więdź/ z kręřką: trzecié dla řłowá/ dźdźy/ z miáźzym punktem. *JanNKar* E3, E2 [3 r.], E2v [3 r.].

Szereg: »punkt albo kreska« (1): trzecie [słowa] na własnym przebieżaniu języka łámego, álbo téż w otwieraniu y w przywieraniu warg zawiły: dla których trudno wymyślác było liter całych: tám zá długim namyśłem, iedné áspirátiami, drugié áccentami y to różnemi, trzecié punktami, álbo kréfkami, czwarté diphtongami [*Grekwie i Łacinnicy*] znaczyli *JanNKar* C3.

c. [*W tekstach hebrajskich znaki oznaczające samogłoski, stawiane pod literą spółgłoski*: tak iz się mużę temu tłumaczowi dziwować/ który tak nikczemnie przełożył/ acz wiem czemu to zstało. Podobieństwo że eksempla[r]z álbo bez punktów miał/ albo mu był kto ine punkty na szyderstwo podpisał. *BudArt* D3.]

d. *Znak w tekście lub na marginesie stawiany dla zwrócenia uwagi na coś* (1) :

Szereg: »znamię albo punkt« (1): Obelus, Latine veru, Rozen/ też znamię álbo punkt w księgách którym známionuyą fáłż álbo co niepewnego/ áby zá podeyżrane było miano. *Mącz* 256b.

e. *Litera* (1) :

Szereg: »punkt i głos« (1): Widząc tám [*nad Tybrem*] lud proſty y gruby [*Nykostrata*] wynalázłá im piśmo náſze Lácińskie (od Láćiny kráiny tak rzeczóné potym) według Greckich liter/ y czytać náuczyłá według punktów y głóſów zgodliwych/ których napirwey było XVII. to ieſt/ A B C D E F G I L M N O P R S T V: Potym k nim przydano K Q H X: Ypſilon tákież Zet z Greckie⁸⁰. *BielKron* 51v.

4. *Środek czegoś traktowanego jako okrąg; centrum Mącz, Calep, Cn; punctum Calep, Cn; punctus Cn [w tym: czego (5)]* (8) : Centrum solis, Połrzodek álbo punkt w półród słońcá *Mącz* 47b.

Wyrażenia: *astron.* »punkt niebieski« = *biegun niebieski, punkt, w którym przedłużenie osi ziemskiej przecina się ze sferą niebieską; polus Calep, Cn* (1): Poli – Dwa punkti mebieskie [!], ieden na półwzi [!], a drugina południe, koło ktorich wżiftko niebo obracząſie. [...] Duo sunt puncta immobilia in coelo, circa quae tanquam circa cardines quosdam totum coelum volvi videtur *Calep* 817a.

»punkt nieba« = *sklepienie niebieskie* (1): A w tym piaczyſty obłok punkt niebá widomy Záfłonił: iż był ſkryty nam nád głową tknióny. *ZawJeft* 13.

»(po)sr(z)edni punkt« = *centrum Mącz, Calep, Cn; medium punctum Cn [szyk 2:1]* (3): Axis, Oś v wozá. Też koniec áfredni punkt okręgu niebieſkiego/ ná ktorých ſie wżiftek ſwiát obráca. *Mącz* 22b, 47b; Centrum, Latine Punctum in sphaera, orbe aut circulo, medium a quo lineae rectae ad extremitatem ductae inter se sunt aequales – Punkt ſtrzedni wokrifzie. *Calep* 180a.

Przen (2) :

Zwrot: »na punkcie zawisnąć« (2): Ale iz to trudna ná ſwiecie rzecz/ poznác iáko dáleko człówiek ieſt/ od onego ſródku/ gdzie cnotá mieſzka/ przeto káždy ſam przez ſię/ od thego ku czemu ſie baczy być ſkłonny/ znienáglá ſie ma czofáć/ á ná przeciwná ſtronę przeprowadzác/ [...] bo thym ſpoſobem/ iuż będziem bliſzſzy cnoty/ kthora [...] ná punkcie ſámym poſrodká/ á miáry zawiſłá. á iz ná punkcie/ przeto ſilá tych ſpoſobow ieſt/ ktoremi ſie od niej odbładzamy/ á telko ieden ten ſam ieſt/ ktorým człówiek ſwey powinności doſyc czyni. *GórnDworz* Ii6.

Wyrażenie: »punkt pośrodká« (1): *GórnDworz* Ii6 cf *Zwrot*.

5. *To, o czym się mówi lub pisze: temat, zagadnienie, omawiana sprawa; status Mącz, Cn; punctum, punctus JanStat, Cn; caput, cardo Cn [punkt rzeczy, mowy, artykuł – punctum Cn]* (85) : Pan

MarszałekKoronny do PanaPodlaskie⁸⁰ aby się albo sam albo KIM pewnych punctow doObrony miasta należących wywiedział. donie gotaki [!] List pisał. *ActReg* 26; Na ostatni Punkt wliscie w̄m ywiego tez ządaniu contra Laurenty praecepta dosyc się mu dzieie, od Krola *ActReg* 129, 27, 52, 79; Tákać ieft niebożątek złodzieiow zapłátá: [tj. *śmierć na szubienicy*] [...]. Karzciefz fię iuz tym workiem [tj. *tym, co piszę w Worku Judaszowym*] chłopiátká ia rádżę: Iż trochę ná tym punkcie z wámi fię záfádzę. *KlonWor* 40.

punkt czego (2): *Mącz* 417c; Ták iż dwie fą przednieyfze części liftu tego. Pierwfy aż do rozdziału dwunafte⁸⁰/ ma w łobie dy[putacyą]/ ábo náukę o łálce wiáry Páná Chriřtułowej. A drugi aż do końcá/ ma nápominánie ku dobrym vczyнкom. W tych tedy wiáry punktách/ y we wřzytkich innych [...] zálecenie y chwałá ktorą Páweł S. dáie Rzymfkiemu kořciółowi/ ieft wważenia godna. *WujNT* 520.

Zwrot: »na [którym] punkcie wisieć (a. zawisnąć)« (3): *Diar* 87; Controversiam constituere quod vulgo dicitur medium, Náleřć roznicę á frzodek álbo fędziemu okázác o co grá idźie ná których punkciech roznicá naywiętfza wiři. *Mącz* 413a, 417c.

Wyrażenie: »przedniejszy punkt« (1): *Adversarium de statu deicere*, Zámotác mu rzecz/ wwieřć go z rzeczy przednieyfzego punktá. *Mącz* 417c.

Szereg: »punkt a artykuł« (1): *Status apud Rhethores*, Punkt á naypirwfy ártikuł/ ná którym rzecz wiři. *Mącz* 417c.

a. *Fragment tekstu* (61) : Potych dniách ktorých się rozmowy do tego punktu wipifané dźiały/ trafiło się święto. *MurzHist* Iv; Potym siedząc/ álbo klężąc/ wezmi przed fię punkt który/ to ieft/ czáftkę hiftoryey/ álbo náuki iákiey/ álbo inřzych podobnych rzeczy Bořkich/ y około oney pámięć y rozum zábow: rozbieráiąc z pilnořciá/ co w łobie ma *LatHar* 665; [táke teź punkt ten ieft powáżny; Pietrze/ pař Owce moie *HerbOdpow* Dd].

a. *W tekřcie normatywnym podzielonym na wyodrębnione cząřtki tematyczne, często numerowane* (59) : My tedy co o Wierze máło rozumiemy/ Nie brodźmy tám z kąd potym wybrnąć nie możemy. Nie sfarzmy fię o ten punkt który nie ieft w Kredźie. *Prot* C2v; Ten punkt [tj. *artykuł jedenasty Kreda: ciała zmartwychwřanie*] bárzo pilnie rozbierał S. Chryřtořom w řwoim do ludu Antiocheńřkiego Kazániu. *KuczbKat* 90; *LatHar* 673 marg; A ták chcąc tę řzárádá řwáwołá vřkrómić/ Státut nářz ná Séymie Piotrkowřkim roku Pánřkiego/ 1510. przeciwko mężobóycóm vczyniony/ ále potym zániechány/ we wřzytkich punktcięch/ y we wřzytkim iego brzmieniu/ do mocy y władżey piérwřzey przywracamy *SarnStat* 607.

punkty czego (1): Item/ po przerzeczonym pořtanowieniu nářzym/ gdyřmy rozwaźáli punkty Státutów ná Séymie blisko przesřłym: [...] ieno tylko niźey nápiřané vřtáwy pochwaliliřmy y pochwalamy/ áby ná wieki trwáły. *SarnStat* 931.

punkta o czym (2): (*nagł*) Punktá przednieyfze o Pořpolite^m ruřzeniu (–) 1. Iáko Pořpolite ruřzenie ćwiczone do boiu/ y opátrzone w potrzeby boiowe vczynić. 2. Iáko Rycerřtwo do tego przywieřć/ áby ármátę mieli do boiu potrzebná y czářom nářzym przyřtoyná. *GrabPospR* Kv, Kv.

W połączeniu z liczebnikiem porzádkowym [w tym: punkt + liczebnik (18), [liczebnik + punkt]] (18): *LatHar* 672 marg; Iáko Pořpolite ruřzenie ćwiczone do boiu/ y opátrzone w potrzeby boiowe vczynić/

Punkt pierwszy. *GrabPospR* K2; Wyprawa tá/ niemoże wiele kosztować y lekko káždemu przydzie/ Punkt piętnafty. *GrabPospR* N4, L, L2, L2v, L4, L4v (17); [*BiałPos* 86 (*Linde s.v. punktować*); (*nagł*) O táiemnicy Náródnia Bożego. (-) Będziefz vważał 1. Miłość Bożą przeciw narodowi ludzkiemu. 2. Mátki Błogołławioney czyłtość. 3. Społob zrodzenia Syná Bożego. NA pierwszym punkcie rozważay łobie/ iáko cię wielce vmiłował BOg [...]. Ná wtory punkt możefz łobie życzyć [...]/ áby cię Bog do łwoiey świątnice vpátrowánia godnym vczynił [...]. Ná trzecim punkcie [...] *BzowRóz* 50-52 (*Linde*)].

W *połączeniach szeregowych* [*w formułach zobowiązania władcy*] (22): Ktory to Przywilej we wżyfłkich punktách/ condiciách/ rozdziałách/ y ártikułach [...] vmyśliflmy potwórdzić/ y potwórdzamy ná wieczné czáfy. *SarnStat* 915; Y my téż wżyfłcy y każdy z ołobná przerzeczeni będziefmy łtrędz/ pilnowác/ chowác/ wypełniác [*pokój*]/ we wżyfłkich iego łpofobiách/ ártikułach y punktách. *SarnStat* 1106, 53, 133, 163 [2 r.], 369, 381 (22).

Wyrażenie: »punkty prawne« (3): á táme przed tym ładem Tribunálkim/ wżyfłkie łtrony w łprawách łwoich ładowych/ Rok y Roki będa mieć/ według ich Appelláciy/ [...] y inżyich wżelákich łtopniów práwnych/ iáko zá Dworem miećby mieli/ żadnych nie wymuiąc według ich controwerłiy/ łpraw/ Dekrétów/ Appelláciy/ Rułzenia/ odefłania/ rozpiłów odkłádania/ y inżyich punktów práwnych/ żadnéy łtrony práwa nie vblížaiąc. *SarnStat* 869, 101, 855.

Szeregi: »artykuły, (i) punkty« (4): obiecuiemy [...] łłowem náłzym królewłkim/ [...] tákowá zgodę we wżyfłkich ich ártikułach y punktách chowác. *SarnStat* 1080, 101, 1085, 1125. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 12 r.*]

»punkty albo (i) klauzuły« (2): *ZapKóscier 1580/13v*; *SAluum Conductum* o bytności y miełzkáni w Polłcze áż do Séymu przyłżłého/ y dwie niedzieli po Séymie/ vrodzoného Kryłztophá Zborowłkiego/ we wżyfłkich punktách y klauzulách iego/ vchwałá Séymu tego vmacniamy *SarnStat* 158. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 7 r.*]

»punkty i kondycje« (1): ACZ PRZYWILEY BRZESTłkiego pokoju [...] iefł przypifán temu przywileiowi zámykaiácemu w łobie pewne rzeczónego pokoju kondicie/ niżej nápiłáney [*JanStat* : nápiłáné]: wżákże iż punkty y kondicie nie łą w iednym/ ktore łą w drugim: dla tego My Alexánder Krol/ ártikuły tegoż pokoju Brzełłkiego wżięte z Przywileiu Kłiefłw Mázoweckich dla łpłolitey poddáných náłzych wiadomości rołkazálifmy do drugich w te słowá przypifác. *SarnStat* 1108. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»punkty i sposoby« (2): tedy wżyfłkie tákowe łifly y przywileie [...] we wżyfłkich ich y z ołobná káżdych punktách y łpofobiách [...] záchowác chcemy *SarnStat* 1061 [*idem*] 1190. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 8 r.*]

Jako ostatni człón we wspólrzędnym połączeniu wieloczłónowym: »i inżyich punktów« (2): A tá m iuz przed ładem/ wżyfłkie łtrony w łwoich łprawách ładowych/ Rok y Roki będa miály/ [...] według ich łpówów/ łprzyłpówów/ controwerłiy/ kauz/ Dekrétów/ ápelláciy/ mociy/ remiłsiy/ rozpiłów/ limitáciy/ y inżyich punktów práwnych/ żadného nie wymuiąc *SarnStat* 855, 869.

Wyrażenia przyimkowe: »do namniejszego punktu« (1): A ták wżyfłkim teraz y nápotym będacym królełtwá náłżého Stárołtom/ Dżierzawcom [...] rołkazuiemy: áby przerzeczony Oycá náłżého

Státutowy lift chowáli/ y do namnieyżé⁸⁰ w nim punktu wiecznie y niezgwałcenié do namnieyżéy rzeczy záchowywáli *SarnStat* 899.

»w najmniejszym punkcie« (1): Czemu gdyby dosyc nie Vczynili, a wnamnieyżym Punkcie albo Klausule tę Contract nie ftrzimali, A onemu fię wczym przeciwiáli, powinni będą ztich Tyliąca złotych węgierfkich dobrej wagi Ie⁸⁰ Msći Panu Woiewodzie Pomorfkemu ísądem ípolecznie polowicę [...] odlożyć. *ZapKościér* 1580/13v.

b. Szczegół (10) :

Wyrażenie: »na(j)mniejszy punkt« [szyk zmienny] (10): [Dla ktorey przyczyny [Bractwo Rózańca] íeft napowfzechnieyże/ y więcey íe roznióło po świećie niż ktore ínsze Bráctwo: niechcąc y punktu odstąpic namnieyżego od powfzechney miłości Pány Maryey. *BzowRóz* 14.] Cf *Wyrażenia przyimkowe*.

Wyrażenia przyimkowe: »do namniejszego punktu« (1): ábowiem íefli by pan był furowy/ á fwey myfli: nigdy inaczey nie rádżę/ íedno fluchąc do namnieyżego punktu íego rofkazánia *GórnDworz* L5.

»(i) w na(j)mniejszym punkcie« [z przeczeniem] (cf też znac. 12.) (9): Którychto trzech wftaw/ niemoże nigd zepfować abo w námnieyżem punctie nad poftanowięnié pańlkié narufzyć *MurzNT* 58; *BibRadz* *6; *BielKron* [332²]v; Abowiem to też pewnie wiemy/ íz cożkolwiek fwiáthu przez Proroki obwołáno było íz íe nigdy w namnieyżym punkcie nie odmieniło co íe wypełnić miáło *RejAp* 190v; *RejPos* 270v, 301; Gdyż on nam ná wżem dzierzý mocno fluby á obietnice íwoie/ á my mu w namnieyżym punkcie nie dzierzýmy flubow á powinności íwoich. *RejZwierc* 261, 128; *NiemObr* 55.

c. Etap przewodu sądowego, na którym w danym momencie się znajduje (3) :

Zwroty: »na [którym] punkcie wisieć« (1): A gdzieby íuz przezyfki záfzły ná ántecelforze/ tedy ná którymkolwiek punktcie ípráwá będzie wiíiáá/ zá żywotá ántecelfora/ tutor íey dáléy zátrudniác nie ma/ ále dobrá kreditorowi puścić. *SarnStat* 582.

»na [którym] punkcie zostać, [stanąć]« (2): (*nagł*) Obyczay przypożwu. (-) KTóry cię przypożywa ku gotowému pozwu y ípráwie/ y ku gotowému Rokowi [...] y ku wżýftkim poftępkom fądownym ízláchetného niegdy N. Oycá przerzeczoného B. y do tego punktu/ ná którym zoftálá ípráwá dla ímierci przerzeczoného ízláchetného niegdy N. oycá przerzeczoného B. *SarnStat* 828 [*idem*] 1245; [albovyem są ynszi pothomkovye vlasny nyebosczika Hyeronyma Szalowskyego to íest Christof y Katharzina rodzeny brath z siostrą ktorzy thess nyebily przipożwany ku punctowy themu na ktorem actia stanála gdy umarl nyebosczik Ieronim Szalowski. *ZapKrakBiec* 1543 9/244].

6. Sytuacja, okoliczności (3) :

Zwroty: »być w [którym] punkcie« (1): Gdyby mnie pan moy poruczył íáką ípráwę/ y powiedział wżytek ípofob/ y kfthált/ íákobych w tym poftępic miá: á ía będąc w tym punkcie/ widziálbych/ íz mogę pánu lepiey poftużyć/ gdziebym nieco od íego rofkazánia odsthápił: mamli ía przedfię ták czyniç íáko pán rofkazał [...]: czyli vczyniç ták íáko mi íe lepiey widzi. *GórnDworz* L3v.

»do [którego] punktu przywieść« (1): Gdyz do tego przyszło, za fatum íakimsi y nieszcęciem Korony Polskíey ze inaczey naiazdom, gwałtom y wolności zabiezec y insultus przeciwnych zbydż

niemogła, iedno tym sposobem, ktory Ius naturae et Ius gentium pokazała y ktory Pan Bog sam iustus Iudex dotego punctu przywiesc raczeł ktory widzimy. *ActReg* 147.

»na [którym] punkcie stanąc« (1): thu może káždy obáczyć przyczynę nászego złego/ Ikąd sie co poczęło á ku czemu ciągnie y ná ktorym punkcie stánęło. *BielSpr* 57v.

7. Stan, stopień (5) : Y ták męszczyzni zá ráda/ á vpomnieniem białychgłow/ śmiáłość wziáwłzy/ zdrowie łwe wcale/ á sławę w nienaigoršzym punkcie záchowáli. *GórnDworz* Z5.

punkt czego (1): *GórnDworz* Kk4 cf *Szereg*.

Zwrot: »przyść (a. przychodzić) na punkt, do punktu« (2:1): *OrzRozm* A4; ktorą [łaskę Pańską] częłto odmiátáiąc/ á w złości y vporze trwáiąc/ do tego punktu przychodzą/ iż żadne kazánie y wykład prawdy/ y vpominánie im nie pomaga *SkarKaz* 82a; Vcćciełz się tedy dzieći łwe karác Oycowie; Vcćcie się y wy stáršzych słuchác mołoycowie: Byście nie przyšzli ná punkt ná ten gdzie iuz owo Poczną łektác páchołká/ chocia mu nie zdrowo [tj. w ręce kata] *KlonWor* 38; [Odpowiedział Połom Krol/ Ze z łáki Božey ieszczę nie przyšzło iemu y temu zacnemu Krolełtwu do tákowego punktu/ áby miał łobie kupowác pokoy *BielKron* 1597 370 (Linde)].

Wyrażenie: »ostatni punkt« (2): Oto Polkák Pátria nászá ginie/ oto Bogá/ Prawá/ y Krolá tráci. Czegož W. M. małz czekác dáley/ przyšzliłmy iuz w Polšzce ná oštátni punkt/ z ktorego iedno łpásć á łzyię złomić *OrzRozm* A4. Cf *Szereg*.

Szereg: »ostatni punkt a koniec« (1): thák też y ten Dworzánin/ ktory przy tákim pánie miełzkác będzie/ ktory iełt włzech cnot pełen/ (á to iełt wšytkiego stáránia Dworzáninowego oštátni punkt/ á koniec/ iáko iełth czel lekárzow wšytkich/ zdrowie ludzkie) dołyc vczyni vrzędowi łwemu *GórnDworz* Kk4.

8. O czasie; articulus, momentum, punctum Cn (7) :

a. Moment, chwila [w tym: czego (4)] (6) :

Wyrażenie: »ostatni (a. ostateczny) punkt« [w tym: śmierci (2), żywota (1)] (5): wzięłá truciznę s thákim łercem/ s ták wełołá twarzą/ iż y Pompeius/ y ini wšyłcy ktorzy ná tho pátrzáli/ widzác w białeygłowie przy ołthátnim punkcie stráźliwey łmierci/ onę myłł łtháłá/ bełpieczną/ [...] zdumieć sie mułieli. *GórnDworz* Y4v, Hh8v; Iákož vkazał to [Anzełm Gostomski] [...] Krolo^m Pánom łwym/ do oštátniego żywotá łwego punktu/ żadney połługi nie omiełzkiwáiąc. *GostGospSieb* +3; Požytku tego Sákrámentu [pomazania olejem św.] troiákiego dokonał tenze Apołtoł. [...] Więc vlzenia tych ołobliwie trzech rzeczy/ ktore ná chorego połpolicie przypadáią: łłábości dułžney/ łmutku y łtruchłáłości/ do rołpáczy człowieká przy oštátecznym punkcie ze złości łzátánłkiey przywodzących. *LatHar* 649, 639.

Szeregi: »punkt i chwila« (1): Náuczyłem się y tego/ z niewyczerpánych zdroiow Bołkiey mądrości twoiey/ że ná on oštáteczny punkt y chwilę rozłáczenia dułze z ciáłem/ przygotowánia potrzebá nie máłego *LatHar* 639.

»czas i punkt« (1): włzákże iełt ten czás y ten punkt wpołłtepkách człeká grzełžnego/ iłz [Bóg] go opułzcza *SkarŽyw* 369.

b. Określony termin (1) :

Wyrażenie: »punkty czasow« = *articulus a. momentum a. punctum temporis Cn (1)*: Iednák nie láda prożność ielt/ ná pytániu lię punktow czáfow/ ktore w ták starych dzieiach ták pewne być nie mogą/ áni fá w piśmie oznáczone báwić/ á rzecz lámę opuścić. Wzyscy mowią/ iż Piotr S. był w Rzymie: ále kiedy y ktorego dnia y godziny/ á kto ták dwornie á niepotrzebnie wyliczyć może? *SkarJedn* 98.

9. *astron. Godzina gwiazdowa, 1/24 część doby gwiazdowej (odstęp czasu między dwiema kolejnymi kulminacjami górnymi punktu równonocy wiosennej na sferze niebieskiej) (2)* : Thego Roku miecz będyemy troie Záczmienie/ iedno Słóczá á dwoie Miełfiączá. Pirwíze/ dzyewiątego dnia Stycznia/ zacmy fye Miełfiącz wlyłtek 14. punct: ná konczu łtopnia Kozorołczá. Wtore/ 20 dnia Czerwczá zacmy fye Słóncze wlyyodmim łtopniu min: 37. Raká 7. punct. min: 45. *Goski A16v*.

10. *Najmniejsza cząstka niepodlegająca podziałowi, cząsteczka, drobina; punctum, punctus Mącz, Cn; atomos, atomus, corpusculum, corpus individuum a. insecabile, elementum, minimum Cn (1)* : Punctus et Punctum, Punkt/ to yełt rzecz máluczka która nie może dzielenia cierpieć dla łwey máłóści. *Mącz 331c*.

11. [*Ostre zakończenie czegoś, szpic: Punctus. la Ponta. Punkt. Die łpitz. Dict 1566 G2.*]

12. *W wyrażeniach przyimkowych (3)* :

»do ostatecznego punkta« = *całkowicie, doszczętnie (1)*: Zebrał łie znowu Krol Duńki ziemiá ále porázon do ołtátecznego punktá/ áż dáley mułiał wćiekáć *BielKron 339v*.

»w każdym punkcie« = *pod każdym względem (1)*: A wízákoż miedzy wlyythkimi ielt ten [*psalm*] w káżdym punkcie ołobnieyfzy: Bo tu nápomínánie ielt ku wlyythkim odkupionym/ áby Pánu Bogu łwemu dzyękowáli zá łwięte á hoyne dobrodzyeyłtwá iego. *LubPs Y4*.

»w namniejszym punkcie« [*z przeczeniem*] = *wcale, w żadnym wypadku (1)*: the [*naukę*] z mocná wiárá y s czyłtym łumnieniem miłuię/ wyznawam/ bronię/ á iey we wlyythkim záwždy połłufzen być chcę/ á w namniejszy punkcie iey do łmierci łwey ołłtápić nie chcę *LubPs aa4v*.

Synonimy: 2. kropia, kropka; 3. znak, znamię; 4. centrum, pośrzodek, środek; 5. artykuł, cząstka, część, członek, położenie, rozdział, rozdzielenie, rozdzielnóść; a.a. klauzula; 8. czas; a. chwila, moment.

MP